

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
órház megállóhely.

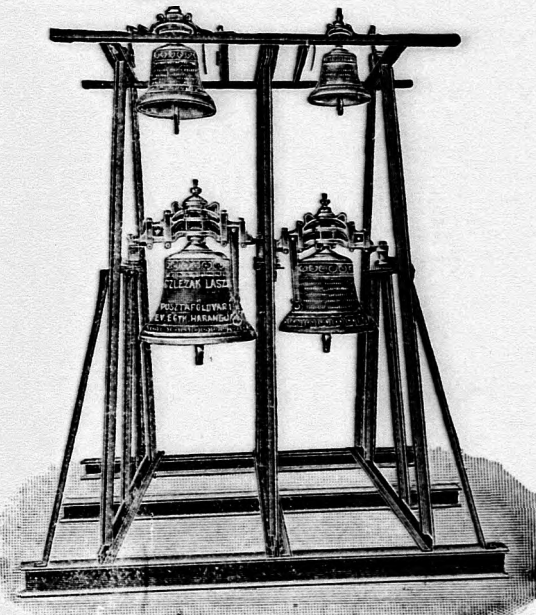
1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

**Budapest, VI., Frangepán-u.
77. szám. (Saját házában)**

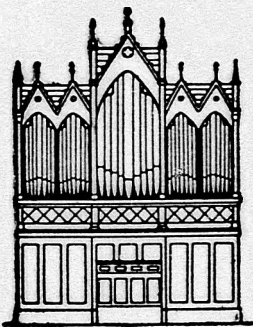
Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régl, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határoztatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harangjait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai, sussai, szentendrei, tiszadadai, zádorházai, orosházai, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelenleg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harangját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszlisztkai egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.
Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnomású oszrendszerű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT“, amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltőbb árban teljesít. Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Egyházak,

iskolák, hivatalok, takarékpénztárak és magánfelek részére

gummi- és réz-

bélyegzőket

gyorsan és olcsón készít

ELSŐ DEBRECZENI BÉLYEGZŐGYÁR

Simonffy-u. 5. — Telefon 653.

NYOMTATVÁNYOKAT

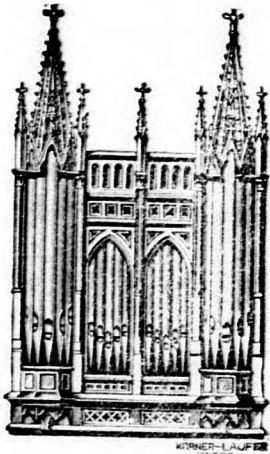
SZAKSZERŐ ÉS IZLÉSES KIVITELBEN SZÁLLIT.

HERCZEG HENRIK KÖNYV- ÉS MŰNYOMDA VÁLLALATA o o o o

DEBRECZEN, SIMONFFY-UTCZA 5.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják kitűnő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elektromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitűnő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzeket kívánatra ingyen küldünk.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár, Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern atlynkasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelme- sebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajáni továbbá fogatható vertvas-koronákkat, régi harangok lyet nekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványoka. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgál- natnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagv éremmel kitüntetve.

Király balzsam

Köszvény és

csuz ellen.

◆ ◆ Legujabb gyógyszer. ◆ ◆

Ezen balzsam legujabb gyógyszer ugy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert ugy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvény nél csuznál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Hagyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót!!!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdreti árakban szerezhetőek be.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként **egyszer**, szombaton, másfél **iven**.

Előfizetési ár: egész évre **12 kor.**, félévre **6 kor.**

Egyes szám ára **30 fillér.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Évforduló.

A rettenetes világháborúnak egy éve immár lepergett. Elérkeztünk a népek mérkőzésének egy olyan időhatárához, amelynél tekintetünket reménységgel, bizodalommal nemcsak előre irányíthatjuk, hanem a komoly magabaszállás nyugalmaival visszafelé is fordíthatjuk. — Egy év nagy idő s tenger veszteségével, vérözönével, könnyzaporával, szíveket hasogató fájdalmaival épen elég arra, hogy feleletet adjon a mi háborunk jogosságára és reményt keltsen, biztos hitet ébresszen győzedelmünk kimaradhatatlanságára nézve.

Ha csak a tömérdek veszteséget néznők, mellyel a háború jár: anyagi és szellemi értékeknek porba hullását, melyeken pedig évszázadok szorgalma dolgozott, életmillióknak kioltását, gyászba borult családoknak keserves fájdalmát, vagy a békés társadalmi fejlődésnek a háború általi erőszakos megszakítása tényét tekintenők: egy pillanatig sem haboznánk elátkozni ezt a minden rosszak legrosszabbikát, az emberiség legnagyobb átkát: a háborút. De ha a világtörténelem útmutatásaiból, gyarló emberi természetünk működéséből s az isteni törvényszerűség ok- és célvizsgálatából azt a tanúságot vonhatjuk le, hogy a háború, mint szükséges rossz, hozzátartozik a világrendhez s romboló pusztításai mellett fölbecsülhetetlen erkölcsi hatásai is vannak: úgy a nemzetek ütköző versenyében számolnunk kell vele mint ultima ratioval s csak egy szempontból szabad vizsgálunk: ha vajjon jogos-e, elkerülhetetlen-e? Olyan érdekek védelmére vétetik-e igénybe, amelyek az egyesek javát akaró népeknek csakugyan életérdekei és nem semmit mondó ürügyek alatt hurcol-e mászárszékre milliókat, dül föl békés családi otthonokat s írja be nevét a rettenetesség emlékeztével a világtörténelem évkönyveibe? E vizsgálat

azért szükséges, mert a háború megvívása tudvalevőleg nem az egyének szabad csatlakozása, hanem a magasabb állami kényszer alkalmazása által sorompóba állított egész nemzeti erővel történik, ahol tehát az egyén nem saját elhatározásából, hanem a haza és állam szent érdekének engedve hozza meg a maga, ha kell, legnagyobb: életáldozatát. — A jogos szükségszerűség megállapítása most már azt fogja jelenteni, hogy a küzdők az egyetemesség nagy ügyét a magukénak is fogják érezni s azért ha kell, örömmel és hősiessen vérzenek el.

Nyugodt mérlegelés mellett senki nem állíthatja, hogy ez a bünös merényletessel, diplomáciai fondorkodással s anyagi erőink legjavát megemésztő örületes fegyverkezési versengéssel reánk kényszerített világháború nem volna jogos, nem volna szükségszerű. Ez egyértelmű volna annak a bevallásával, hogy mi hazug ügyért vérzünk, kalandos célokért dultuk föl a világ békéjét s vettünk magunkra olyan felelősséget, amely alól nem mentesíthet senki és semmi. Lázadás volna ez részünkről Isten ellen, akinek erejében és segítő oltalmában bízva akarjuk pedig megharcolni létharcunkat. Nem, a mi háborunk annyira jogos, hogy egyenesen nemzeti fennmaradásunk, önálló faji és állami létünk existenciális kérdése s így eredményéért minden terhet önmegtagadással, minden áldozatot szolidáris testvéri együttérzéssel, a partikuláris érdekek háttérbe szorításával s még a legszentebb egyéni fájdalom elnyomása árán is meg kell hoznunk, el kell viselnünk. — Lelki váltságunkkal kapcsolatban Pál apostol mondja: „áron vettetek meg“, hogy hazánkat megvédhessük, hogy mint nemzet tovább is élhessünk, hogyne kellene igazságunk érzetében a világ minden ránk törő hatalmasságával szembe szállni? Nagy eredmények csak nagy áldozatokból születnek s mi tudjuk, érezzük, hogy most a legnagyobb

ügyért áldozunk. Álnokul ránk támadtak szomszédaink, megirigyelték nagyhatalmi állásunkat, szétosztási terveik megvalósításával birtokba akartak venni földünket, vagyonunkat, maguknak konkurenciamentes gazdasági és gyarmatpolitikai fejlődést akartak biztosítani hosszú évszázadokra: ez az ő részükről a világháború valódi oka s ennek az önvédelem szent kötelezettségével való elhárítása a mi védekezésünk célja. — Háborúnk jogosságának és igazságának legjobb fokmérője az az elszánt heroizmus, mellyel számbeli kisebbségünk ellenére a világ legnagyobb hatalmait teperjük le s megmutatjuk ellenségeinknek, hogy az igazság harcában nem a nyers erő, nem a gazdagság, hanem az erkölcsi tényezők a döntő. Egy hosszú esztendő heroikus kitartása, példátlan önfeláldozása s vérrel biztosított eredményei hirdetik, hogy velünk az igazság s aki az igazságért harcol, az diadalt arat.

A múltra nézve tehát megnyugvás kél lelkünkben a háború elkerülhetetlen jogosságára vonatkozólag s a jövőre reménnyel tekintünk, mely győzelmünk bizonyosságát, kimaradhatatlanságát vallja. Semmi sem volna végzetesebb és megokolatlanabb, mint a nyegle optimizmus, mely az akadályokon átugorva mindent rózsaszínben lát és könnyen hívőségét az események felületes szemléletére alapítja. De époló megbocsáthatatlan volna lemondó pesszimizmussal is a nehézségeket túlbecsülni, a kedvezőtlen jelenségeket ríkítóan kiszínezni, ellenfeleink erejét túlnagynak látni s a mi hősiességünk magatartásunk kétségtelen jelei előtt szemet hunyni. Reményességünk csak azon a hiten alapulhat, hogy mi az igazságért küzdünk s azon a szent akaratton és elhatározáson, hogy az igazság győzedelméért mindent megtenni, mindent sorompóba állítani készek vagyunk. — Ilyen hittel és ilyen akarat-tal bízhatunk a végső győzelemben. — A világháború eseményei már is mutatják, hogy az ítélet mérlegserpenyője kezd felénk billenni s a harci tényezők további készenállása és alkalmazása remélhetőleg egészen nekünk adja a külső diadalmat is. Meg fogjuk tartani e haza utolsó rögét is birtokunkban, békés és nemes kulturmunkával igyekszünk helyünket biztosítani a népek versenyében s jövőnk nagyságunkat fölépítjük

olyan alapokra, melyek egyedül lehetnek garanciái a népek szellemi, politikai és gazdasági nagyságának. Ez alapokat is mint belső diadalt a háborútól várjuk s megrázó tanulságaiból vonjuk el. És e belső diadal számunkra többet fog jelenteni talán még a külső diadalnál is. Egész társadalmi életünk etikai alapokra való helyezését fogja jelenteni ez, a felszabadult egyéni és nemzeti erők olyan irányban való működését, mely okvetlenül szellemi és lelki megújódásunkat kell, hogy előidézze. A nagy évfordulón már is látszanak ez újjászülő erők működésének nyomai. Elnémult sorainkban a hangos torzsalkodás, a haza iránti kötelességteljesítésben — talán egy csekély percenttől eltekintve — megvalósult az egyenlőség elve, az összetartozandóság révén érezzük testvéri voltunkat, csodálattal adózunk a szellemi felsőbbség megnyilatkozásának s százszor jobban, mint máskor, a háború vérzivatarjai között elismerjük gyarlóságunkat, törékeny voltunkat s buzgó vallásosság ébred szívünkben, mely Istennel egybeköt: olyan örvendetes jelenségek, melyek életfolytatásunkban állandó tényezőkké és irányzatokká erősödve, személyi és nemzeti megújódásunkat fogják elősegíteni. — Isten óvjon bennünket attól, hogy a külső tényleges győzelem helyett csak a belső győzelemmel kellene megelégednünk, de jótékony hatásában, erkölcsi értékében ez utóbbi még annak rettenetes következményeit is enyhíteni, pótolni tudná.

A világháború szomorú évfordulóján fordít-suk hát tekintetünket bizakodva a jövő felé s higgyük, hogy a várva-várt diadal az igaz ügytől nem fog elmaradni. Nagy áldozatok, sok vérveszteség és férfias kitartás fogja kikényszeríteni a harctéri diadalt s a velünk született emberi gyarlóságok levetkőzése, a háború tanulságai által ránk kényszerített belső átalakulás és új erények életre kelése biztosítják ama másodikat, amellyel lesz az első is igazi, végleges, nagyszerű diadal. — Vajha a megpróbáltatásoknak ez évfordulója a maga nemében utolsó volna s s rövidesen a béke szelid sugara ragyogná be a földet, hintve áldásait a feldúlt világ véröntözött romjaira!

Költségvetést díjmentesen készít.

BARTHA ISTVÁN

A magyar államnak és a vármegyének állandó vállalkozója.

kövező-mester és útépitési vállalkozó Debrecen, Kossuth-utca 35-ik szám alatt.

Városoknak és községeknek készít gyalogjárdákat faragott kővel, téglával, kocsí-utakat mindenféle kivitelben, — úgyszintén atrakásokat is jutányosan elvállal. +++ Telefon-857.

A haretéri útról.

(Dr. Baltazár Dezső püspöknek a debreceni Vöröskereszt matinéján tartott szabad előadása.)

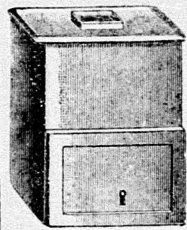
(Folytatás.)

Bécsen, Grácon keresztül jutottunk el az Olaszország ellen operáló déli hadsereg főparancsnokának, Jenő főhercegnek a főhadiszállására, M. városba. Kíváncsiak voltunk, hogy miként is fest egy főhadiszállás, amiről a haditudósítók révén olyan színes képeknek vagyunk a birtokában. Előre is készítettük a szemünket a habos lovon száguldó vitézek, érkező és induló automobilon tömkelegére s azokra az ólalkodó veszedelmekre, amiknek egy főhadiszállás ki van téve. Ezekből semmit sem találtunk. Láttunk nyugodt városi életet, a rendesnél valamivel nagyobb százaléknyi katonasággal. Láttunk egy komoly kinézésű tanügyi épületet, előtte egy szakasz magyar honvéddel. Ez a főhadiszállás épülete. Rendkívüli mozgalomról, forgalomról szó sem lehet. Veszedelemről még kevesebb. Ide sem a szele, sem a hangja, csak az adatokba foglalt híre jön el a harc viharainak. Voltunk a nagy német főhadiszálláson is. Azt csupán egy szál német katona őrsi s itt a csend és nyugalom még mélyebb, mint amott. Általában azt tapasztaltuk, hogy egyes dolgok nagyobbak, mások kisebbnek vannak feltüntetve a lapokban a valóságnál; aminek oka az lehet, hogy legnagyobb részben elbeszélés után, fantázia hozzáadásával írónak a haditudósítások, mert hiszen a sajtó-főhadiszállás a katonai főhadiszállásnál még mélyebben bent fekszik a biztonság központja felé. A főhadiszállások esendjét, nyugalomát különben helyesnek és természetesnek találjuk. Ahol világátalakító tervek szálait szövök, ahol váratlan erőszakos, véres fordulatokra meg kell találni gyorsan a legbőlesebb ellensúlyozó intézkedést, ahol minden rendelkezéshez ezrek élete vagy halála fűződik hozzá: ott a szörnyű felelősség alatt dolgozó lelkek számára meg kell adni a nyugalom és csend minden feltételét.

A déli főhadiszállásról távozva, az állomáson tudtuk meg egy könnyű sebbel hazautazó magyar katonától, hogy hármas honvédjeink és 39-esekünk körülbelül hol állanak. Ezek már a szó szoros értel-

mében vett harctéren lévén, nyílt parancs nélkül a hozzájuk jutás csakugyan nagy nehézségekbe ütközött. A 3-as honvédek hadosztály-parancsnokának hadiszállását képező T. falu vasúti állomásáig csak el tudunk jutni. Eddig tartott ugyanis a polgári közlekedés. De már a vasúti állomástól két kilométerre a harevonat felé eső faluba a csendőr-kordonon átjutni csakugyan Isten különös kegyelmével lehetett. Ez a kegyelem egy bécsi szekeresz katonát küldött az útnkba. Az állomásnál felvett a hatalmas szekerre s mikor már hadiszekeren, mint hadi szállítmány értük el a csendőr-kordont, bántatlanul tudunk bejutni a faluba. Szóval egy kedves bécsi kocsi-fiú adta meg számunkra a legitimatiót. Bent a parancsnokságon Pernecky tábornok és Sipos alezredes igazi benső szívességgel fogadtak bennünket. Vendégeikül nyilvánítottak s arra kértek, hogy a 17-es honvédek református katonáinak tartsunk istenitiszteleket a táborban. Megelőztek bennünket; mert éppen a szánkon volt, hogy mi kérjünk istenitiszteleket tartására engedélyt. Egyik hó vágyunk, hogy a 3-as honvédek felkeressük, nem teljesült, mert olyan sziklás helyen voltak, ahová kötelek segítségével jutnak fel a katonák.

A 17-eseknél tartott istenitiszteleket igen megható volt. Sziklák visszhangozták a „Te benned bízunk” és a „Hymnus” hangjait. Innen beljebb nyugatnak, az olasz határ felé kocsin folytattuk az útunkat. Volt részünk egy gyorsan támadt és gyorsan elvonult alpesi vihar szeszélyes látogatásában is. Útközben jelentették a lovat hajtó alezredesnek, hogy Y. határhelységet elfoglalták az olaszok és a bentebb eső erődöt lövik. Egy ponton megállította a lovat az alezredes és kijelentette, hogy eddig tartott a biztonság vonala, itt kezdődik az olasz ágyúk tűzhatára. Megkérdezte, hogy akarunk-e bentebb menni? Mivel megtudtuk, hogy bentebb, U. községben még vannak sebesült katonák, gyalog folytattuk útunkat, mert a kocsin nagyobb célpont lévén, az olasz tűzéréség megfigyelőjének a figyelmét magára vonta volna. U. község nagyon szomorú képet nyújtott. Már akkor ágyútűz alatt tartották az olaszok. A lakosok mind elmenekültek. A néma ablaknyílások szomorúan bámultak a kihalt utcára, melynek egyik főépületéből éppen akkor mentették ki és szállították el a

Kifoszthatlan alamizsna-persely.

Sem feltörni, sem bármi módon az ezüst-, vagy papírpénzt belőle kiszedni nem lehet. (Szabadalmazva.)

Falra vagy asztalra erősíthető, vaslemezből, nagyon erős kivitelben, Wertheim zárral, két kulccsal, tölgyfa színre festve és fényezve. 25 cm. magas, 20 cm. széles, 14 cm. mély, súlya 4-40 kilogramm.

Gyártja:

Jurisics Márton harangöntő és harangfelszerelő

BUDAPEST, VI. KERÜLET, RÓZSA-UTCA 51-53. SZÁM.

magyar sebesülteket. Itt láttuk a páncélvonalat, eljutva addig a végállomásig, amelyen túl már az sem mehet s egy szikla erdős tövében a rettentő 30·5-ösöket, komor megelégedettséggel resignálva annak a 3—3 lövésnek az eredménye felett, amit 3 olasz falura leadtak, viszonzásul az olasz ütegek actiójára védtelen falvaink ellen. A 30·5-ösök leckéje után azon a helyen 3 napig nem mertek megszólalni az olasz ütegek.

A tűzkeresztségen minden lelki emotio nélkül mentünk keresztül. Isten kezében tudtuk magunkat. A veszélyt megátalkodottsággal nem provokáltuk; de hivatásunk teljesítésében elhatározásunknak alá kellett rendelni a veszélyeket is. Hiszen egyik célunk éppen az volt, hogy bizonyosságot tegyünk az általunk prédikált hit erejéről. Ennek a kirándulásnak a keretében történt kémekeként való letartóztatásunk... Általában véve azt tapasztaltuk, hogy Lajtán túli testvéreink a belső rend fentartásában igen serény és tömeges katonai tevékenységet fejtenek ki s a harei mérközcs dícsőségéről a mi fiaink javára udvariasan le tudnak mondani.

A Pernecky tábornok dandárától kaptuk az első nyílt parancsot, amely igaz, hogy a dandár operatív területére szolt; de azért útunk további folyamán is sok hasznát vettük. Sajátságosak ezek az osztrák katonai-, rendőri- és vasúti ellenőrző közegek. Egyiknek egyik, másiknak másik bizonyítványunk volt a jó; a végén a sok útlevél, ajánlólevél, Offene Ordre és Ausweis-től olyan kaleidoskopot tártunk a chefek elé, hogy szemüfényét veszve, örültek, ha tovább adhattak rajtunk. Igaz, hogy volt olyan eset is, amikor fél napi útvonalon kísért a szomszéd szakaszban bennünket egy titkosrendőr és egy tábori csendőr, minden állomáson kiváló érdeklődést tanúsítva magaviseletünk iránt.

(Folyt. köv.)

Haladás és erkölcs. . . .

„Haladás minden téren!” ez a jelszava a századunknak. És csakugyan, akár merre nézünk, készséggel kell elősmernünk, hogy ami tegnap még szó volt, ma már tetté változott; s az emberiség gazdagabb lett egy egész sereg új ismerettel, felfedezéssel és találmánnyal, amelyek nemcsak a föld arculatát, de az életviszonyokat is egészen átalakították. A gyorsvonal ma nehézség nélkül röpit át pusztaságokon, hegyszakadékokon s átfúrja magát a népeket egymástól elválasztó gránitziklákon. Villámgyorsasággal röppen a szó egyik világrészből a másikba; a vizek hullámai óriási alkotmányokat ringatnak. Az ember felemelkedik a levegőbe s versenyre kél az ég madaraival; leszáll a föld gyomrába és kifürkészi képződésének titkait. A természet erőt szolgálatába kényszeríti, kincseit kiaknázza és egy fél világot hatalmába kerít. Az idő és tér korlátai megszünteknek látszanak. A szépművészetek versenyezni látszanak egymással, mindegyik a legtökéletesebbet akarja a maga nemében nyújtani, mindegyik hódít és egyaránt siet összehordani a legjobbat, hogy tanújelét adja életrealitásának, hogy lelkesítsen és a haladást előbb vigye. . . . Nem folytatom tovább, így van ez minden téren!

Azonban a gépeknek, táviróknak, villamosságnak ellenére, hiába keressük az emberek közt a békét, jólétet és egyhamar nem is várhatjuk. A jogtudományi elméletek ellenére az államok tehetetlenül állnak a szocialista és anarchista mozgalmakkal szemben, melyek megingatnak trónt és vallást, hitet és jogrendet egyaránt.

A humanizmus századában borzasztónál-borzasztóbb fegyvernemeket találnak ki, meg annyi gyilkoló eszközöket, melyekkel százezrek, sőt milliók életét oltják ki.

A kor felvilágosultságának ellenére azt látjuk, hogy az emberi életből kivesztek a magas eszmények. Kenyérkereset érdeke és élvezet áldatlan harca az egész élet. A jelszó: meggazdagodni minden áron, ha az erkölcsi törvények lábba tapodásával is és amíg az egyik rajta ül kincseim, addig a másik — akinek alig jut a mindennapi kenyérből elég — ökölbe szorított kézzel néz a kiváltságosokra, kommunisztikus teoriákról álmodozik. Az irodalom termékei közül kapósak a naturalista olvasmányok, a szenzációs napi hírek és a tör-

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasszer J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. oooo

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

vényszéki rovatok, egyszóval ami izgat és ami pikáns, a művészetben ami érzékingerlő.

Önként felmerül a kérdés, mi az oka eme társadalmi bajoknak? Egy percig sem habozom kimondani: a hittől való elszakadás a tudomány, művészet, erkölcs, politika és társadalmi élet terén. Szemelől tévesztése annak, hogy valamely kor csak úgy haladhat, ha művészete a szépet testesíti meg s ha az ember, a társadalom, az élet az „erkölesi jó” kifejezése.

Amióta az emberi szellem letért az egyedül biztos alapról, hogy más alapon, Isten nélkül construálja meg tudományát, azóta folyton tévelyeg: majd itt, majd ott csapong. — deizmus, materializmus, atheizmus, idealizmus, pantheizmus mind megannyi megállóhelyek és midőn a sok rendszer közül egy sem volt képes öt kielégíteni, egyet fordult s ismét a materiát keresi föl s előszóval és írásban hirdeti épen olyan nyíltan és orcátlanul, ugyanazon nyersséggel és cinizmussal, mint hajdan Görögországban az epicureizmus idején. A tudomány mezzgató eleme nem az erkölesi élet többé. Nem azért iparkodik behatolni az igazság mélységeibe, hogy a szellem kíváncsiságának kielégítésén kívül, vívmányai által rámutasson az egész mindenség első és legfőbb okára; sőt ellenkezőleg, föladatának tekinti: kimutatni, hogy a világ egészének a megismeréséhez épen nem szükséges az Isten. Sok millió esztendő, ezer meg ezer véletlen, anyagerő — s ezzel vége; semmi egyéb nem kell a csodálatos rendhez és célszerűséghez, melyet a világban tapasztalunk! . . . Az ember sem más, mint a finomított, kiesztergályozott majom; a lélekről szó sincs. Újat, meglepőt mondani, hypothesisre-hypothesisist állítani — ez legtöbb esetben a cél, mely után a modern tudomány törekszik. Az előhaladást a természettudományok terén nem úgy tekinti már, mint bizonyítékát a szellem fölényének a matéria fölött; hanem inkább csak kapaszkodót keres abban azért, hogy materializálhassa a szellemet s az atheizmusban még inkább elmerüljön.

A mai tudomány keresi az igazságot, de nem ott, ahol az megtalálható. Mert, hogy valaki a tudományban az igazságnak világos tiszta megismeréséhez juthasson, annak szenvedélyektől megtisztított szívre és erkölcsileg szilárd akaratra van szüksége. És épen ez az, ami a mai kor gyermekében hiányzik.

Ami áll a tudományra nézve, hogy a nyers anyaghoz tapad, ugyanaz áll bizonyos tekintetben a művé-

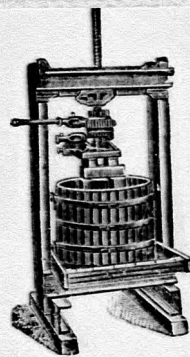
szetre is. Napjainkban már — különösen a képzőművészet, mivel a valódi genius nem tagadhatja meg magát — rendkívüli alkotásokat képes felmutatni; alkot, teremt . . . de mert magasabb szempontból nézi a világot, elmondhatjuk, hogy művei nem e világból valók, — oly értelemben —, hogy elmerülnének az anyagban és a korszaknak a durva materiát istenítő gondolkozásában. Az igazi művész fölemeli az anyagot eszményi világának tiszta régióiba, anyaga át van hatva az isteni gondolattól; műve a szépség megtestesülése; művészete a legnemesebb élvek forrása, magával ragad, imádatra hangol, nemesíti erkölcesünket. Ezt műveli a genius! De nem ezt az anyagiságban, erkölceselenségben elszéppedett művészet. Ez a testiség művészi dicsőítést ismeri feladatának, lépést halad a kor romlott izlésével, melynek szolgálatába szegődött. Nem emelkedik az anyag felé, nem eszményít. De minek is? Ha az anyag minden, az eszményítés teljesen fölösleges. Innét van, hogy művei, melyekből az eszményiséggel egyetemben az erkölesi jelleg is hiányzik, szintoly erkölceselének, mint izléstelenek. Hidegen hagynak; az erkölcesöket nemhogy javítanák, de rontják. Kérdelem most, — a jó erkölcesök ellenére —, hol itt a haladás? Talán ott, midőn a mai szellemmel lépést haladó képfaragók és mázolóknagy tömege oda sülyesztették a művészetet, hogy azzal csak az érzékiségre kívánnak hatni leplezetlen naturalizmussal, midőn az erkölceselenségből propagandát csinál a művészet az által, hogy tetszetős külsővel ruházza fel a bűnt.

Ha ez haladásnak nevezhető a művészet terén, akkor itt az ideje, hogy a művészet rendőri felügyelet alá helyeztessék, hogy ne dísztelenkedjenek kores alkotásai szerteszt a legnépszerűbb utcák kirakataiban, a képesarnokokban, a szép izlés és a jó erkölcesök kimondhatatlan kárára.

De nemcsak a tudomány és művészet fogadta el az anyag uralmát, hanem a modern társadalom is: az anyag a cél, ez a legfelsőbb élvezet. Pedig, hogy mennyire helytelen ez az elmélet, már onnét is világos, hogy itt az eszköz céllá lesz, hogy az alsóbbrendű a felsőbbrendű fölé van helyezve, ami szükségkép megzavarja a rendes viszonyt. Pedig az emberiség testi életének s javainak fejlődése csak akkor tenyészhetik s lehet tartós, ha össze van kötve fensőbb erkölces-értelmi célokkal és ezek alája van rendelve, ha nem az anyagi, hanem a szellemi az uralkodó. Azért a testi ember el-

URSUS

borsajtó a jelenkor legtökéletesebb kézi sajtója, a csavar acélgolyós csapágyon forog s ezáltal könnyen a legnagyobb nyomás érhető el. A kosár kifordítható s így a törköly emelés nélkül egydarabban esik ki. A must vasrészekkel nem érintkezik, miáltal a ber megfeketedése ki van zárva. Árjegyzék kívánatra bérmentve küldetik

Tóth Gyula vaskereskedő Debrecen Városház sarkán.

bukik, mielőtt a vallási és erkölcsi törvénytől elszakad és a jónak, szépségnek, igaznak fensőbb eszméitől elidegenedik; a romlott ízlés, az erkölestelenség a korhadt állami intézmények korszakai közönségesek, nem a haladás, hanem ellenkezőleg, a pangás korszakai a történelemben.

Sok mindenről kellene itt szólni a haladást s ezzel kapcsolatban az erkölcsi fejlődést illetően, de csupán a közgazdasági életre akarok még egy pár pillantást vetni. A tudományban, művészetben és a modern társadalmi életben szétterpeszkedő durva naturalizmusnak, mely minden nemest és eszményit megtagad és kicsúfol, nagy része van a közgazdasági életben is. Midőn a munkás családjával egész éven át alig hall valamit Istentől, vallási s erkölcsi kötelmeiről; midőn a népnél a pap helyét lelkiismeretlen ujságírók foglalják el, midőn naponként hallja a kifakadásokat az állam, az egyház ellen: ily körülmények között a munkás a társadalom rendbontója lesz, kinek politikai hitvallása az *anarchia*. Így nevel az erkölestelenséggel, vallástalansággal táplált szellem egy új vallástalan hatalmat, az eszjog és közmorál határait túllépő szocializmust. Hogy mit várhatunk tőle, nem tudom; de annyi bizonyos, hogy mutatványszámái szörnyűek!

Ez a szocializmus nem képmutató, álszenteskedő, nyíltan kimondja, hogy ellensége a rendnek, mert ellenséget lát abban; nem ismer nemzeti eszméket és országos határokat, szervezetük nemzetközi, forradalmat kíván, hogy az államhatalmat s törvényhozást kezébe kerítvén, terveit rádiktálhassa a társadalomra. Az egész világot községekre kell felosztani, hogy senki többé a földön ne uralkodhassék!... De hát haladás-e ez?!

Mily egészen mésképpen folytak a dolgok, mikor még az erkölcs, a vallás útján járt a haladás embere; midőn a gyárak a templomok magasságával versenyző keményei nem füstölögtek vásár- és ünnepnapokon s a munkás a csapszék helyett az Isten házában töltötte a nyugalomnak napját.

Hogy ez így van, senki sem tagadhatja; de az is bizonyos, hogy e szociális probléma törvényhozás útján meg nem oldható... csakis ha a társadalom ismét az erkölcsi álláspontjára helyezkedik s megadja a császárnak, ami a császáré s az embernek, ami az emberé, szűnik meg s múlik el végkép a nyomor és baj s lesz igazi haladás!

Tehát erkölcsi haladás nélkül, igazi haladás a tudományosságban nincs; hogy valaki igazán *tudós* legyen, igazán *erkölcsös*-nek is kell lennie, mert a bölcsesség az igaz megismerésében s a jónak szeretetében áll.

Zolnay Imre.

Dr. Benedek Zsolt konventi titkár úr újabb levele.

A Debreceni Protestáns Lap Szerkesztőségének
Debrecen.

Tisztelettel kérem, hogy válaszul és egyúttal részemről utolsó szóként b. lapjában következő nyilatkozatomnak helyet adni méltóztassék.

A Rovás című új, állandó, de ügylátszik a sikertelen kezdet miatt már is megszűnt rovat vezetője ellennyilatkozatának mintegy egyharmadrészét philo-

logiai fejtegetéseknek szenteli. Középkorai tankönyvekben végzett új keletű tanulmányainak eredményével vitába nem szállok, csak azt jegyzem meg, hogy biz én 17 év óta nem láttam Vergiliust s csakugyan szóhangzat szerint hibásan citáltam. De idézetem hibásan is azt jelenti, amit hibátlanul. Az idézet értelmét pedig nem az dönti el, hogy Vergilius hogy és miként használta azt, hanem hogy ma mit értünk alatta. Különböztetve a köztünk fennforgó vitát nem engedhetem átjátszani philológiai térre, maradjunk csak alaptételünkönél: a kápláni kongruánál.

A káplántartási kongrua-alap időközi kamatainak és 1913. évi egyenlegének ügyével kapcsolatban azt méltóztatik mondani, hogy „az ügy minden irányú megvilágítását joggal kérjük és várjuk”. Ez a nyilvános felszólítás válaszra kötelez.

B. lapja idevonatkozó első kérdése az, hogy „a magas miniszteriumhoz felterjesztett számadásban mint bevétel ott szerepel-e az az 1921 korona 03 fillér kamatjövendelelem?” Válaszul szószerint idézem a rovatvezető úr által is betekintett 27—1914. sz. konventi határozatból a következőket: „A kongrua-bizottság... jelenti, hogy az 1913. évi számadás a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz felterjesztett; e számadás szerint — tehát a miniszterhez felterjesztett számadás szerint — volt a bevétel: 1. államsegély 155,000 K, 2. folyószámlai kamat 1921 K 03 fillér, együtt 156,921 korona 03 fillér stb., stb.” Azt hiszem a felelet elég világos. Ha itt valami homályt kellene eloszlatni, az legfeljebb az lehetne, hogy lehetett a 27—1914. sz. konventi határozat elolvasása után a kérdést feltenni.

A második kérdésre, hogy „talán a tőkekamatozó levonása után fennmaradó mennyiséget áthelyezték a közigazgatási pénztárhoz”, kijelentem, hogy a káplántartási alapról sohasem helyezték át semmiféle összeget semmiféle más alapra, ellenkezőleg a közigazgatási alap szokta a káplántartási kongrua-alap deficitjeit átmenetileg előlegezni.

Az 1913. évi számadás egyenlege mint pénztári maradvány a következő évi számadásba vitétt át. Bizonyítékul csatolom a 93—1915. sz. konventi határozat kefelevonatát, melyből kitűnik, hogy a 3114 korona 92 fillér pénztármaradvány az 1914. évi első félévi számadás első bevételi tételeként van elszámolva. (Az ugyanitt közölt számadás az 1914. évi első félévi folyószámlai kamatot is magában foglalja, amit azért jegyzek meg, nehogy emiatt is nyilvános számadástételre hívassam fel.)

Ezek után legyen szabad még néhány szót szólnom a magam ügyében. Hogy válaszom mond-e valamit, nyugodtan bizom a tárgyilagos bírálók ítéletére. Az ellenem intézett támadással szemben kimutattam, hogy a Rovásban tárgyalt esetben a bizottságnak olyan évtizedes gyakorlatáról van szó, melyért még ha hibás is, nem engem terhel a felelősség; kimutattam, hogy tévesen állítja a Rovás, hogy az előző számadási évre szóló utalványozás tilalma előadói toll szüleménye volna; kimutattam, hogy a Rovásban felsorolt precedens esetek egyike sem áll ellentétben a bizottság gyakorlatával; kimutattam az időközi kamatokra való utalás alaptalanságát és kimutattam a bizottság ellen emelt sietve dolgozás vádjának légből kapott voltát. Hogy mindez

valami-e vagy semmi, nem kívánok a rovatvezető úrral vitába bocsátkozni.

Azt azonban, hogy én akkor, amidőn a bizottság gyakorlatáért a nyilvánosság előtti felelősséget első sorban a bizottságra és annak vezetőire három, az oroszokéhoz hasonló nemtelen taktikát követnék, vissza kell utasítanom. Hogy a bizottságot és vezetőit nem alaptalanul állítottam előtérbe, bizonyítékul idézem a bizottságnak a tegnapi ülésben beható megbeszélés után hozott két határozatát.

Az 5. számú határozat így szól: Jegyző jelenti a bizottságnak, hogy az utóbbi időben az egyházi sajtóban több oldalról kifogás tárgyává tették a bizottságnak azt a gyakorlatát, mely szerint a bizottság oly lelkészek részére, kiknek szolgálatképtelenségét az illetékes egyházmegyei és egyházkerületi közgyűlések még nem állapították meg, kápláni kongruát nem utalványoz. A bizottság kimondja, hogy mindaddig, míg a 95—1915. sz. konventi határozatban kért egyházkerületi vélemények alapján az egyetemes konvent a szolgálatképtelenség megállapításának módja tekintetében végleges határozatot nem hoz, eddigi gyakorlatán nem változtathat.

A 6. sz. határozat pedig ezeket mondja: Jegyző jelenti továbbá a bizottságnak, hogy ugyancsak elégtelenség forrása a bizottságnak az a gyakorlata is, mely szerint az előző számadási évre javasolt visszamenő utalványozásokat megtagadja. Miután az előző számadási évre visszamenő utalványozáshoz a vallás-és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur nem járul hozzá: a bizottságnak e tekintetben követett gyakorlatán sem áll módjában változtatni.

Felrécértések kikerülése végett ki kell jelentenem, hogy ezen *egyhangúlag* hozott bizottsági határozatokat helyeslem, értük, mint előadó a felelősséget úgy az emberi törvények, mint a krisztusi szeretet törvényei szempontjából vállalom. Elvégre a határozatok létrejöttében résztvevő bűntársaim körében elég jó társaságban vagyok.

A Rovás kifejezte azt a reményét, hogy meg fogjuk találni a módját, hogy az azóta nyugdíjba ment öreg lelkész elvitázhatatlan jogos igénye kielégítést nyerjen. Sajnos, nem biztathatom. Indítványomat, hogy a kéttornyúlaki lelkész és még két másik dunántúli lelkész hasonló okból elmaradt kápláni kongruájának utólagos kiutalása iránt a miniszterhez előterjesztést tegyünk, a bizottság nem találta elfogadhatónak s a kész felterjesztés, melyhez csak egy szavazatot tudtam szerezni, irattárba került.

A cikkíró úr szerint ebben „az egész kázusban pedig az a valóság, hogy ha a vonat dőcög, ráz, késik, ha nem jó vágányon halad: az utazó közönség bizony nem a vasúti miniszteriumra haragszik, hanem a mozdonyvezetőt és társait áldja a maga módja szerint”: Köszönet ezért a hasonlatért, esetemre magam sem találhattam volna találóbbat. Én csakugyan az a mozdonyvezető vagyok, akit az utazóközönség a vonat dőcögéséért, késéséért, hibás vágányon futásáért áld a maga módja szerint. Nem gondolja a t. Szerkesztőség, hogy az utazó közönség körében olyanoknak is kellene lenniök, akik a vasút rossz alapépítményéért, a kikopott kerekekért, ócska mozdonyokért, az utazás közvetlen kellemetlenségének ezen alapokaiért nem a masinistát okolják, hanem azon gondolkoznak útipárnáikon, hogyan

kellene az ország hibás közlekedésügyi politikáját egészségesebb alapokra fektetni. Ez talán b. lapja hivatásának is jobban megfelelne, mint a mozdonyvezető áldása — b. lapja módja szerint.

Budapest, 1915 július 17.

Dr. Benedek Zsolt,
konventi titkár.

*

A konventi titkár úr kezd személyeskedni. A klasszicitás sikertelensége után ezt a puskát próbálgatja. A személyeskedést büntetésképen humorral fogjuk viszonzni. A személyeskedés terén annyira halad, hogy „nyilatkozatának” helyet adni sem érezzük magunkat kötelezve. Am azért kiadtuk s erre az „utolsó szóra” az alábbiakat válaszoljuk.

A minden értelemben elrontott klasszicus idézetel a magyarázatot a titkár úr provokálta. Ha 17 évvel ezelőtt letette Vergiliust: járatlan kézzel ne nyúljon hozzá, míg egy kis repetíciót nem tart belőle. Puskának akarta használni ellenünk a Juno mondatát, de, mert a kezeléshez nem értett: a puska visszafelé sült el. Azt ne méltóztassék pretendálni, hogy a hozzáértők is vele legyenek abban a tekintetben, hogy azt értsék alatta, amit ő ért. Mondja tehát csak egyes számban, hogy ő „mit ért alatta”. Aki érti a dolgot, az nem lesz vele egy véleményen. Hogy dr. Benedek Zsolt konventi titkár úr még az adott kioktatás után is azon próbál erőlködni, hogy Vergiliust nem úgy kell értelmezni, amint azt maga a klasszikus író értette és ő utána Zápolya használta: meg ne tudja Vergilius, de még Zápolya se, mert menten megfordulnak mindketten a sirjokban. Hogy filológiai vitát akartunk volna kezdeni: azt nem affektáljuk magunknak. A titkár úr nyúlt, mint kezdeményező, a klasszikushoz; szinte átaljuk, mekkorát tudott tévedni. Informálni akartuk, sajnáljuk, hogy jóakaratusunk kárba ment. Azt nem tagadhatja, hogy nem bánná, ha nem cselekedte volna meg a citálást. Arra a merész kijelentésére, hogy nem engedi a kérdést filológiai terere átjátszani, válaszunk az, hogy mi nem játszunk... És hogy mit hajlandó a titkár úr megengedni, mit nem, azt mi ő tőle nem kérdehetjük. A közérdeket szolgáló lap nyilvánosságra bocsátott közleményeinek irányítása körül a titkár úr nem azon a hatalmi polcon ül, amelyen ott a központi irodában. Csak ön magára vigyázzon, s ne engedjen meg magának holmi klasszikus elszólást. Ezt a szerinte „philológiai tért” pedig mi most már beszegjük azzal az öreg közmondással, hogy: si tacuisses...

Hogy most már a mi „homályos értelmünkkel” is sikerült megértetnie, hogy az időközi kamat a magas miniszteriumhoz felterjesztett számadásban a bevételek közt szerepel: ezért hálás köszönetet mondunk. Az eddigi válaszban, expressis verbis ez nem volt így kidomborítva. Mi ugyan abban az erős meggyőződésben vagyunk, hogy erre nincs semmi szükség. A káplántartási díjak kezelése munkába, ez a munka költségbe kerül. A nagyméltóságú vallás-és közoktatásügyi miniszterium ettől bizonyára eltekintett volna, ha reá nem szoktatjuk. A szükséglet növekedése miatt (lásd a mindenkorai jegyzőkönyvek idevonatkozó számain) a konvent panaszkodott s a járandóság emelését kérte. Ha az időközi kamat

nem lett volna fedezetül felhasználva: a szükséglet annál kiáltóbb lett volna s inkább lehetett volna a járandóság emelését indokolni s remélni. De hogy a homályos értelemhez térjünk vissza, kijelentjük, hogy az a homály, mellyel a titkár úr minket kínált meg, nem minálunk, hanem a titkár úr nyilatkozatában keresendő és található meg. Nekünk alapos okunk volt feltenni azt a rációt, hogy az időközi kamat a közigazgatási alap jövedelméhez csatolható. De hát ha nem így történt, nem változtathatunk rajta. Kénytelenek vagyunk tudomásul venni. Azonban a titkár úr most már kiemeli, hogy a káplántartási alap deficitjét átmenetileg a közigazgatási alap szokta előlegezni. Ugyan kérem, ez a közigazgatási alap nem bírta volna-e el a kéttornyulaki 125 koronás káplántartási segély terhét? Gondolt-e az ügy referense valaha arra, hogy ennek a kínos ügynek a megoldására ilyen értelmű javaslatot készített volna? Hiszen maga a legilletékesebb referens mondta, sőt írta az elismerést, hogy „helyes“! S ha aztán amikor egyszer „helyes“ valami, fiat justitia, pereat mundus! Vagy talán a titkár úr ezt is másképpen értelmezi és alkalmazza, ilyenformán: „fiat mundus, pereat justitia“? Hiszen a legrosszabb esetben, egyéb expediens hiányában, nem nagy sor lett volna a titkár úrnek ugyanis gazdagon dotált nyugdíjintézeti évi járandóságából ez egyszer 125 koronát elvonni már a kázusra következő költségvetési munkálat készítése rendjén. Így is maradt volna az évi 10,000 koronás nyugdíjintézeti szerény dotációból 9875 korona.

A bajok forrása abban található fel, hogy a káplántartási segély nyújtása ahoz a feltételhez köttetik, hogy csak egyházmegyei s egyházkerületi közgyűlésen megállapított munkaképtelenség esetén nyújtható az. Mi már érintettük, hogy az egyházmegyét az esperes s a gondnok, az egyházkerületet pedig a püspök és a főgondnok ennél még messzebbre kiható következményekkel járó kérdésben is jögerősen képviselik. Aztán az utólagos bejelentés még mindig alkalmat ad az egyházkerület, illetőleg előbb az egyházmegye közgyűlésének, hogy, ha nem tartja bebizonyítottnak a munkaképtelenséget — ne vegye tudomásul az ügyet. De ne aggódjék a titkár úr, még ha utólagos megerősítésre kerülhet is a sor. Az egyházkerület és egyházmegye a maga elnökségét nem fogja dezauválni soha, nem azért, mintha kímélnie kellene, hanem azért, mert ezek a méltóságok nem fognak soha igaztalanságot bizonyítani. Irányításul most már kimondjuk, hogy a tarthatatlan helyzetben az egyházmegyék feladata, hogy a szanalás érdekében indítványt terjesszenek fel az egyházkerületi közgyűléshez. Ha nem teszik: őket fogja érinteni az a vád, hogy összedugott kezekkel nézték el a dunántúli s az annak rendszerén bekövetkező újabb eseteket. A központtól ezen a téren se várjunk kezdeményezést. Ott csak a jól kitaposott ösvény kényelmes sablonjainak a korlátai közt szeretnek mozogni, ha a közönség érdekéről van szó. Ezt a titkár úr eléggé érthetően kifejezte.

A muszka-taktika kérdésében a titkár úr szerfelett érzékenykedik. Pedig a mi hasonlatunkban letagadhatatlanul világosabb az analógi, mint a furia Alektó és társai titkári analógiában. Az érzékenykedés egészen a lovagias visszautasítás vonaláig szélesedik. Ezzel azonban a titkár úr bizony semmit sem bizonyít

a maga igazsága mellett. Az a „visszautasítás“ csak olyan köznapifogásos kijelentésnek marad, mely a sok használatától rég elkopott s erejét veszítette. De meg nem is mondtunk mi, kérjük egész tisztelettel, semmi visszautasítani valót. Hogy is mertük volna mi azt mondani, hogy a titkár úr olyan taktikát követ, mint a muszka. Ezt ne tessék nekünk imputálni. Csak azt mondtuk, hogy „sorainak olvasásakor eszünkbe jut“ ez a muszkafogás.

Azokkal a legfrisebb keletű bizottsági megállapodásokkal pedig ne méltóztassék előhozakodni. Mindenki látja, hogy azokat a referensek, a mi felszólalásunkkal szemben hamarjában olyan rögtönzött „Deckung“-nak praeparálták. Az eddigi gyakorlat nem szerencsés s nem helyeselhető gyakorlat. Ezt mélyen éreznie kell a kéttornyulaki s épen a titkár úrtól is idézett másik két esetből kifolyólag, minden igazságos léleknek. Am, amikor a titkár úr a töle citált bizottsági határozatokat helyesli: nem szerencsésen cselekszi, hogy vállalja érette a felelősséget a krisztusi szeretet törvénye szempontjából is, mert akkor a krisztusi szeretet törvényeinek ismeretében épen olyan járatlanságot árul e, mint akár a klaszszikus Vergiliusban.

Elismeréssel vesszük tudomásul hogy a kéttornyulaki és még a két másik lelkész hasonló okból elmaradt kápláni kongruájának utólagos kiutalása érdekében a titkár úr szíves volt előterjesztést tenni a bizottságban. Szerettük volna azonban tudni, hogy mikor történt meg ez az előterjesztés? A kérdés aktualitása idején vagy azután, hogy mi a kérdést egy kissé megszéllőztettük? Higyjük a jobbikat.

A mozdonyvezető-hasonlatból a titkár úr által vont konzekvencia teljesen nekünk ad igazságos elégtételt. Ime, a titkár úr is nyílt beismerésben van abban a tekintetben, hogy „a kerekék kikoptak, a mozdonyok ócskák, az utazás kellemetlen s hogy az ország közlekedésügyi politikáját (értsd: a református státusát) egészségesebb alapokra kellene fektetni“. Csak azt nem találja megengedhetőnek, hogy ezekért őt, „a mozdonyvezetőt“ volna szabad áldani. De hogy nem szabad! Tessék csak mindenről kellő helyen jelentést tenni, felettes hatósága előtt kitarással sürgetni a *kopott kerekék kijavítását, az új mozdonyok forgalomba helyezését* s általán véve a mostani *politika egészségesebb alapokra való fektetését* — még a tárca hozzákötésének a fenyegetésével is — s mindezeket sok egyebekkel együtt tessék igazi lelkesedéssel sürgetni mindaddig, míg eredménye lesz. Akkor aztán részünkről sem lesz több a rováson. Addig? no, csalódnai méltóztatik, hogy „a rovat megszünt“. De hogy uram! telve van a fiókunk vele, majd sorát kerítjük apránként a közléseknek. Eddig a „rovás“ csak a szerkesztőség aktusa volt. Majd következik a közönség rovása is. Mi küzdeni fogunk, míg küzdelmünk kívánatos eredménye bekövetkezik. Nem első küzdelmünk ez. S méltóztassék tudomásul venni, hogy korábbi küzdelmünk is meghozta a maga gyümölcsét. Hisszük, hogy jövőre is úgy lesz. Addig pedig várunk, mint régebben is vártunk és egyelőre sajnálkozással szemléljük a jogos és igazságos felszólalásunkkal szemben megnyilatkozó védekezések sikertelen vergődését.

Észrevételt kell még tennünk arra a summázásra, mely a titkár úr levelének hatodik bekezdésében van

csoportosítva. Igaz, hogy a jó predikáció a tárgyalás végeztével a megindítást azzal igyekszik biztosítani, hogy summázza az elhangoztatott érveket. De itt a titkár úr summázása teljesen kárba ment, hiszen azokat mi már előzőleg teljesen összetörtük. Hibás az alap, melyen áll, a melyre épített, s így építkezése menthetetlenül összedől. Hatása nem is lesz. Előre bizonyítják azok a gratuláló sorok, amelyeket még a Dunántúlról is vettünk felszólalásainkért. A közvélemény velünk együtt más formájú summázást vár: annak a három elmaradt káplántartási segélynek a *kifizetett summáját*.

Csak még annyit arra a dicsekedésre, hogy jó társaságban érzi magát a titkár úr azokkal, akik a határozatot hozták, hogy mi ebben távolról sem kételkedünk. Arra azonban nincs joga a titkár úrnak, hogy a társaság rajta kívül eső tagjait *bűnösöknek* deklarálja. Önmagára nézve megteheti. S mivel az értelmi szerzők különben is rendszerint szigorúbb imputatió alá esnek, a titkár úr beismerését tekintve kérdésül marad fen, hogy a bizottsági tagok milyen társaságban s hogyan érezhetik magukat bizonyos referens urakkal? Ezzel aztán kölcsönösen mi is megtehetjük annak a kijelentését, hogy a magunk részéről megmáshíthatatlanul kimondottuk dr. Benedek Zsolt konventi titkár s helyettes referens úrnak az utolsó szót.

Rovás.

A „Debreceni Protestáns Lap“ szerkesztőségének

Debrecen.

Négy tanerős iskolánk van. A népiskolai szervezet rendelkezése szerint igazgató-tanítói állást kellett szerveznünk. A dolog nem ment simán. A presbiterium csak a felfüggesztés pillanatában hajlott igazgatóválasztásra, akkor is annak határozott kijelentésével, hogy az egyház költségvetése nem bírván az újabb megterhelést, az igazgatónak a maga részéről fizetést nem ad. Ekkor mások példájára adócsökkentési segélyképen kértem az igazgató-tanítói fizetést. Most kaptam Baksa volt rendőrfőkapitány úr értesítését, hogy a konvent az adócsökkentési segélyt nem adta meg. Újból folyamodhatok 30 nap alatt. Mi ez? Haragszom rád játék az ügyekkel? A segély elutasításának minden megokolása hiányzik. Az egyházi törvényekben előírt adókulcsal dolgozunk, ezen kívül 30.000 koronás új keletű kölcsön kamatába, törlesztésébe a rendes adóval csaknem egy összegű pótdót szedünk, úgy, hogy általában minden adófizetőre 14 korona egyházi adó esik évenként. Még így is állandó a deficit. Ezt a konventi előadó úr ép úgy tudja a nála volt számadásokból, mint én s most új kérvényt követel.

Miután úgy látom, hogy a konventi előadó úr az ilyen nyílt kérdésekre a feleletadásban nagy érzékenységet mutat és itt nem oly fukar a szóval, méltóztatnék arra is megfelelni, hogy mindenképen helyt álló és megokolt kérvényeket *minden megokolás nélkül* miért tetszik elutasítani, a lelkészeket és másokat új vessző-

futásnak kitenni, hiszen ami itt ma igaz, az holnap is az lesz. Még annyit jegyzek meg, hogy még a statáriális eljárások során hozott ítéletek sem maradnak megokolás nélkül, csak a konventi előadó úr látja feloldottnak magát az ilyenmü formaságok alól. Talán mások is vannak ebben a helyzetben.

Teljes tisztelettel: N. N., n. n-i. ref. lelkész.

* * *

A szóban forgó elutasító értesítéshez csatlakozik még egy másféloldalas, kaptafára húzott magyarázat, mely ily kezdődik: „Az összes ügyiratokat *betekintés* (gyönyörűséges magyar szó!) végett azzal mellékelem stb.“ Ebből kihalászható az elutasított fél, hogy miért utasították el a kérvényt. Van benne 7 főpont, 3 alponttal, a pontokban valami 15—20 külön kellék felsorolva. Mind igen szép. Csakhogy ez olyannemü indokolás, mint, mikor az akasztófára ítélt delinquens előtt kihirdetnék ugyan a halálos ítéletet, indokolás helyett pedig a kezébe adnák a büntetőkodexet, bekötve, diszkidásban. Böngéssze ki belőle a megfelelő paragrafust. A konventi iroda szempontjából úri kényelemmel rendezett eljárás. Mindenesetre kényelmesebb dolog az eféle nyomtatványt raktáron tartani s adandó alkalommal a fejéhez vágni a megszorult egyháznak, mint megírni, hogy mi is hát a baj? Pedig a blankettán az elutasító értesítés sorától a kódexig van egy rakás, (14 soros) kipontozott üres hely. Ide elfért volna tájékozással egy kis részletes indokolás, hogy a lelkész ne üsse meg másodszer is ugyanazon köben a lábát.

Vagy így érvényesül a konventi iroda férfiai részéről a krisztusi szeretet törvényeinek kifogástalan ismerete? Hány ilyen eset merülhet fel széles Magyarországon a dr. Baksa Lajos és dr. Benedek Zsolt úr uralkodása idején? Következtethetünk reá abból, hogy hiszen még az *elutasító* határozat is ott díszleg a nyomtatott blankettán kész kinyomatott betűkkel.

BARY JÓZSEF
1857—1915.

A magyar református egyháznak és a magyar igazságszolgáltatásnak mérhetetlen veszteségét jelenti az 1915. évi július 13. napja, mikor Bary József, világi kitűnőségeinknek ez a nemes, puritán lelkű alakja elűnt küzdő sorainkból. Ismét szegényebbek lettünk egy antik jellemmel, amelyhez hasonlót a protestántizmus termő talaja is csak ritkán ajándékoz. Halála, mely villámgyorsasággal, alig pár napi szenvedés után következett be, — annál tragikusabb és megrázóbb, mert az emberi életnek olyan szakában történt, mikor még számításaink szerint távol voltak az alkony árnyai, mi-

kor a productiv alkotások tekintetéből egész jogosan füződött hozzá annyi sok szép remény.

Bary József működésének mindegyik területén tártongó irt hagyott maga után. Nem azt mondjuk, hogy pótolhatatlan, mert ez talán üres frázisként hangzanék; de teljes meggyőződéssel állithatjuk, hogy hozzá minden tekintetben méltó utód sem Justitia csarnokában, sem az anyaszentegyház, közelebbről kálvinista Sionunk falain nem könnyen kerül.

Tiszta, világos fejű, élesen distingváló jogász és bíró. Mint az ország legnagyobb törvényszékének elnöke, erős kezű adminisztrátor, pedáns és szigorú, aki mintaszerű rendet teremt a hatalmas gépezetben, de rigorozitását nyomon kíséri pártatlan igazságszeretete és meleg szíve.

Hozzánk azonban sokkal közelebb áll az a fáradhatatlan és soha el nem évülő munkásság, amelyet Bary József úgy is, mint a nagyváradi református egyházközség főgondnoka, úgyis, mint a bihari református egyházmegye gondnoka kifejtett. Az ősök erős hitével, mély és őszinte egyházas érzülettel, az egyház és minden intézménye iránt szíve mélyén érzett lángoló szeretettel járt előttünk. Családjától, melynek a múltban és jelenben nem egy tagja állott és áll az Úr oltárának szolgálatában, — mintegy örökségképen nyerte evangéliumi vallásához való törhetetlen és emelkedett ragaszkodását. Gyermekek és ifjú korában, elébb a sárospataki, majd a kézmárki iskolában hatotta meg és járta át fogékony lelkét a protestantizmus termékenyítő szelleme. Nagyváradra és pedig csakhamar a felejtethetetlen emlékü Ritoók Zsigmond közvetlen közelébe kerülve, ennek a nagy, ideális férfiúnak reágyakorolt kétségtelen hatása szinte benső, ellenállhatatlan erővel vont az egyházi ügyek felé.

Munkássága előtt az új mező meg is nyílt. Az 1903. évi februárban, az igaz értékben csak kevés ember előtt ismeretes Bary Józsefet az egyháztagnak egyhangú bizalma a főgondnoki székbe emelte. Társadalmi tekintélyben kiváló, fajsúly szerint is értékes férfiak voltak elődei, akikre az egyházközség mindig hálával gondolhat, de annyi maradandó emléket talán egyik sem hagyott hátra maga után, mint Bary József vas energiája, akinek gyakorlati, józan életbölcsesege, mindenre kiterjedő, majdnem példátlan gondossága új ösvényeket tört az egyház belső és külső fejlesztése tekintetében. A természet örök rende szerint emberöltők eltűnhetnek, az idő nyomán az emlékek meghalványodhatnak, de Bary József főgondnoki ténykedéséről a nagyváradi egyházban az ajkak helyett a néma kövek nagyon sokáig beszélnek.

Mikor az isteni akarat a bihari egyházmegye kormányrúdjá mellől a poraiban is áldott Ritoók Zsigmondot elszólította: az egyházmegye közönsége a presbytériumok szavazatának nagy többségével Bary Józse-

fet ültette helyére. A mester székébe a tanítványt, aki utolsó lehelletéig hű volt elődjéhez. Egyházmegyei gondnoki ténykedése inkább lokális emlékekben gazdag, mert nagy szerénysége szinte útjában állott, hogy egyetemes egyházunk szélesebb területe is igénybe vegye azt a hatalmas szellemi erőt és tehetséget, mely a történet és hivalkodást egy pillanatig se ismerte. Bizonyos önzéssel szólva, így talán jobb is volt az egyházmegyének, mert az erő meg nem osztódásának eredményét ügyeink élvezték áldásosan.

Bary Józseffel nemcsak a szűkebb otthonnak, de egyetemes egyházunknak és intézményeinknek sok szép reménye szállott a sirba. Adja a jóságos Isten, hogy utódja kezében és működése nyomán ezek a törött remények ismét virágba boruljanak és áldásos eredményeket váltsanak ki. A hű munkás emlékezete pedig maradjon és éljen hálás elismeréssel koszorúzottan közöttünk.

IRODALOM.

Könyvismertetes. *Jézus beszédei.* Irta: *Koren Pál* békéscsabai ev. lelkész. I-ső és II-ik kötet. Ára 5—5 korona. Nyomatott a „Corvina“ könyvnyomdájában Békéscsabán 325+394 lapokon.

A hazai testvéregyház egyik legtermékenyebb írójának terjedelmes műve fekszik két kötetben előttünk, melyet, ha méltán megérdemelt pártfogásra talál, követni fog a III. kötet is, ami pedig magyar prot. theologiai irodalmunkra nézve igazi nyereség lenne. Koren ugyanis alapos biblikus theologus, akinek eddig is megjelent bibliai magyarázatai igazolják, hogy mily tudással bocsátkozik bele a bibliai igazságok örök szépségeinek megvilágításába. Irálya magyaros és zamatos, hasonlatai annyira megkapók, hogy e magyarázatokat szószéken elmondva, lehetetlenség, hogy mindvégig le ne kössék és magasztosabb régiókba ne emeljék a lelkeket.

Szerző az általa feldolgozott anyagot *mindig* elvi magaslaton tárgyalja. A történeti hűség ellen soha nem vét. Gondolatköre mintegy odatapad azokhoz a mély igazságokhoz, melyeket az isteni Megváltó fölséges kijelentéseiben az emberiségnek tudomására hozott. Ezeket az örök igazságokat tárja az érdemes szerző művében a közönség lelke elé. Magyarázata bibliai igazságok titokszerű mélységeibe is úgy behatol, hogy nemcsak a műveltebb elemek lelke gyönyörűséggel táplálkozhatik belőle, hanem népies irálya alkalmassá teszi e művet arra is, hogy a hallgató közönség egyszerűbb egyedei is megérthessék azt. És ebben találok én főként szerzőnek kiváló érdemét. Az evangéliumi történeteket mindig tudományos alapon kezeli, de úgy, hogy bármilyen képzettségű ember is megértheti azokat; miután, mint aranyfonal húzó-

dik át műveinek minden lapján az az igazság, hogy: „az evangéliumok teljes megértésébe maga az Isten lelke vezet el minket.“ Az Úrnak eme lelke ihlette meg Korent is akkor, midőn ez értékes művet közkincesé tette!

Ami már a mű tartalmát és beosztását illeti, az első kötet legnagyobb részét a: „Hegyi beszéd“ és „Úri ima“ képezi. Azok a gyönyörű példázatok, melyekkel a nagy Mester a legelvontabb igazságokat nyilvánvaló és örökké elfeledhetlenné tette, főként a hegyi prédikációban domborodnak ki. Minder szó, ami ott az ő felséges ajkairól az őt hallgató sokaság előtt ellebbent, nem csak szívből jött, de szívhez is szólott. Mint Koren magyarázatainál is láthatjuk, valóságos mintapredikációk ezek, melyek nem ismernek se hízeltést, se megalkuvást, hanem *csakis egyet*: a legtisztább és legegyszerűbb igazságot, legőszintébb szánalmat és soha ki nem fogyó szeretetet. S valóban találóan mondja maga szerző e beszédek hatása alatt: „Jaj nekünk, ha beszédeinkben e hatalomból egy szikrányi sincs: szégyelje magát az, aki e hatalom nélkül pályázik hatásra és restelje az e nélkül elért hatást!“

A II. kötet javarészt a Pélázatok foglalják el, Erőteljes hit, felette találó lélektani fejtegetések, gyönyörű és gyönyörködtető képek s kiválóan szép irány jellemzik e magyarázatokat, telve evangéliumi sóval és szónoki erővel. Amit pedig szerző a Tékozló fiúról 9 beszédben mond, az valóságos mesteri mű. Engemet legalább egészen elragadtak azok a találó hasonlatok, melyeket szerző e magyarázatoknál használ. Újra és újra át kell olvasni ezeket, hogy bennök kigyönyörködhessük magunkat. Koren nem saját subjektívizmusát viszi e szép beszédekben a szószékre, hanem egyenesen azt állítja elénk, aki a megtévedt és bűnökben elmerült, de megtérni óhajtó emberrel szemben csakis azt ismeri, ami az Ő életének legszebb és legmagasztosabb vonása volt: a megbocsátást.

Röviden összefoglalva azt a benyomást, ami rám szerző műve tett, annyit bátran kijelenthetek, hogy mindkét kötet felette igen értékes és becses darabja biblíamagyarázati irodalmunknak. S jellemző hazai prot. papságunkra nézve az érdekes és tudós szerzőnek egy nyilatkozata, melyet: „Jézus csodái“ című művének kiadásakor tett, hogy előfizetőinek legnagyobb része a magyar ref. lelkészkarból került ki, ami a mellett bizonyít, hogy a mi lelkésztársaink szeretik a szép és alapos beszédeket. Tegyük azért lehetővé e most megjelent két kötet megszerzése által azt, hogy a derék agg tudós a 3. kötet megjelenésével *mielőbb* gazdagíthassa hazai prot. theol. irodalmunkat.

Dr. Márk Ferenc.

— **Bizonyságtétel.** Egyházi beszéd 1404-ben Prágában a tartományi zsinat előtt tartotta Husz János. Az eredeti latin szövegből fordította és jegyzetekkel kísérte Erdős Károly. Ára 30 fillér. Kapható Csáthy Ferenc könyvkiadó hivatala (Debrecen) útján bármely hazai könyvkereskedésben. E füzet, mely 18 oldalt számlál, Husz Jánosnak azt a beszédét tartalmazza, mely fordulópontot képez egész életében. Ján. 15: 27. v. alapján az igazi főpap, Jézus erényeinek, az alázatosságnak, a szüzességnek és az erénydús szegénységnek felmutatásával inti a korabeli papságot, mely ez erényeknek igen sokszor ép az ellenkezőjét gyakorolja, ezeknek a lelkiismeretes és hátsó gondolat nélküli megtartására. Közben ríktó színekkel festi a papi kar romlottságát s így korfestő szempontból is értékes adatokat nyújt. Úgy a tárgy megválasztása, mint a beszéd fordítása kiválóan sikerült s a két utolsó lapon a szöveg egyes részeihez fűzött jegyzetek nagy mértékben elősegítik a megértést. A legmelegebben kívánjuk, hogy e beszédfordítás, mely az Igehirdető júliusi füzeté mellékleteként jelent meg, találja meg azt a lelkes fogadtatást lelkészeink és művelt nagyközönségünk körében, melyet a reá fordított s a füzet minden lapjáról kiolvasható gondosságnál és tartalmi értékénél fogva egyaránt megérdemel. *vd.*

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3647—1915.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A folyó évi II-ik lelkészképességi vizsgálat idejéül 1915 szept. hó 21. és következő napjait tűzöm ki.

A vizsgázók szept. 20-án délután 4 óráig jelentkezzenek az egyh.-ker. lelkészi főjegyzőjénél, hol első lelkészképességi bizonyítványukat s attól számított 2 évi szolgálatukról szóló, esperesileg megerősített bizonyítványukat 20 K vizsgálati díjjal benyújtják.

Kérem az illetőkkel közölni, hogy a tanár urak az eddig használt kézi könyvek alapján fognak kérdezni, s hogy a gyakorlati biblia-magyarázat anyaga Lukács evangéliuma.

Az I. lelkészképességi vizsgálat ideje felől a körlményekhez képest később fogok intézkedni.

Debrecen, 1915 július hó 21-én.

Atyafiságos szeretettel:

Püspök helyett:

Kiss Ferenc,
egyházkerületi főjegyző.

3598—115. sz.

A honvédelem fokozódó követelményei folytán kívánatos, hogy az ország ifjúsága még a tulajdonképeni katonasor előtt lehetőleg tervszerűleg bizonyos katonai kiképzésben részesüljön.

Ezt az intézményt addig is, míg a középiskolai reform elkészül, a Vall. és Közokt. Miniszter Úr f. évi július 13-án 5361—915. eln. sz. a. kelt leirata szerint, már a jövő 1915—16. tanévben óhajtja ideiglenes szervezetben s kisebb terjedelemben kísérletképen létesíteni, illetőleg kipróbálni azért, hogy az ennek nyomán kialakuló tanulságok alapján aztán a középiskolai tanítás keretébe végleg beilleszthető legyen.

A katonás nevelés részben a torna tanórákon, részben a játékdélutánokon és ifjúsági kirándulásokkal kapcsolatosan, nem különben az iskolai eserkészlet, esetleg az iskolai testgyakorló körök kebelében volna az össztanítás keretébe befoglalható. Vezetésével az intézeti tornatanárok s a tanári testületek katonaviselt tagjai lennének természetesen első sorban hivatottan megbízhatók; ilyen tanerők hiányában, illetőleg pótlásaképpen esetleg helyben rendelkezésre álló egyéb szakerők, például tényleges katonai szolgálatra igénybe nem vett nyugalmazott avagy tartalékos katonatisztek volnának a tanításra kiszemelhetők.

Felhívom azért a Tekintetes Igazgatóságot, méltóztassék hozzám f. évi aug. 5-ig jelenteni, hogy tekintettel a rendkívüli állapotokra, mennyi és milyen terjedelemben volna a honvédelmi miniszter úr által az iskolai ifjúságnak katonai szolgálatra való előkészítése tárgyában kiadott s másolatban idemellékelte „Irányelvek”-ből a vezetése alatt álló intézetben, figyelemmel a testgyakorló helyiségekre, játszó terekre s testedző helyekre, a jövő 1915—1916. tanévben megvalósítható.

Rendelkezik-e továbbá maga az intézet erre megfelelő tanerőkkel s ha nem, találhatók-e helyben megbízható tanerők, vagy más katonai szakerők, akik a szóban levő „Irányelvekben” megjelölt tananyagának legáltalább részben való tanítására az 1915—16. tanévben vállalkoznának, hány heti órában s milyen jutalom mellett?

Végül méltóztassék jelenteni azt is, hogyan véli ezt az ideiglenes tanítási tervezetet a vezetése alatt álló intézetben a jövő 1915—1916. tanévben a tanítás keretébe megfelelően beállíthatni.

Debrecen, 1915 július 22-én.

Tisztelettel vagyok:

Püspök helyett:

Kiss Ferenc,
egyházkerületi főjegyző.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A Hegyi Mihály és neje menyasszonyi hozomány alapja.** Poraiban is áldott Hegyi Mihályné az elszegényedett művelt úri családok leányai részére férjhezmenetelők alkalmára a kiházasítás költségeinek némí

fedezéséről egyik alapítványában kegyesen gondoskodott. Az alapítvány eredeti összege 16,000 K volt, ma már felül áll a 20,000 koronán. A szilágyvármegyei, szabolcsvármegyei és Debrecen városi lehető érdeklődők figyelmét felhívjuk az egyházkerület 1910. évi 625. sz. alatt kelt határozatára. Pályázók évről-évre nem jelentkeznek. A segély elnyerhetésének módozatát a fentebb idézett számú egyházkerületi közgyűlési végzés részletesen körülírta, még pedig a végrendelet értelmében. 1910-ben szabolcsmegyei, 1911-ben Debrecen városi, 1912-ben szilágymegyei születésűek pályázhattak volna. A sorrendet 1909-ben Szilágyvármegye már megkezdte s most, 1915-ben újra ott van a sor. Úgy értesültünk, hogy az egyházkerületi elnökség közelebből hirtetést bocsát ki a jövőre követendő eljárásra nézve.

— **Korpótlék és kongrua.** A korpótléknyugták nehezen gyűlnek össze az egyházkerületi pénztárban. A kongruanyugtákból is van kint még egy néhány. A kongruatételek beérkezett nyugtáinak értéke már rég szétküldetett, a korpótléknyugtáknak teljes beérkezésére kell várni. Sürgeti tehát a pénztári hivatal a még be nem küldött nyugták sürgős postára adását.

— **Tőkeképző és missiói segélyek.** Az egyházkerületi pénztári hivatal egyházmegyénként szétküldött felhívásában már rég kérte a tőkeképző és missiói segélyek nyugtáinak kifizetés céljából való beküldését. Mivel még egy pár egyházmegyéből még mindig késnek a nyugták: azoknak beküldését ezen az úton kéri.

— **Hadviselés.** A statisztika kimutatása szerint eddig 827 tanár vonult be katonai szolgálattételre. Hősi halált halt a hazáért közülök 61, eltűnt 10, megsebesült 49, hadi fogságba jutott 49. Kitüntetésben eddig 38 részesült. *Veres Imre* hajduböszörményi jeles tanító életét adta hazájáért.

— **Újabb korpótlék-megállapítások.** A vallás- és közoktatásügyi miniszterium a korpótlék-kérvények időközi ellátása rendjén a következő korpótlékokat állapította meg: Kishodos, Kétközberencs, Nagyvarsány, Battonya részére 1915 július 1-től kezdődőleg évi 400 K; Derecske, Gyoma (Harsányi Pál) részére továbbmenőleg 1915 július 1-től kezdve évi 800 K. Nemesborzova részére visszamenőleg összesen 1200 K korpótlék engedélyeztetett. A mezőkaszonyi, rafajnaújfalui, tivadari lelkészek részére is meg van állapítva a korpótlék. Mindezekre azonban a rendes gyakorlat szerint a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszterium időközben fedezetet nem küld, legfeljebb az 1915 július—decemberi félévre utalványozott korpótlék-összegekből ne talán igénybe nem vehető részlet lesz ezeknek kifizetésére fordítható. Annak idejében a korpótlékszámadás eredményének megállapítása után fel fogja kérni az egyházkerületi pénztári hivatal az érdekeltektől lelkész urakat a nyugta kiállítására és beküldésére.

— **Halálozás.** Nagy Illyés, a bárándi egyházban hosszú időn át szolgáló, 1872-ben theológiát végzett tanító július 24-én elhunyt. Pár évvel ezelőtt betegsége miatt nyugdíjba volt kénytelen vonulni s most a halál megváltotta szenvedéseitől. A család gyászjelentése a következő: Nagy Ilonka, Nagy Irénke özv. Csávás Sándorné, Nagy Béla, Nagy Gizike férj. Papp Gyuláné, Nagy Zoltán gyermekek, Csávás Sanyika és Csávás Pistuka unokák. Szondy György sógor, Papp Gyula vő az egész rokonság nevében szomorú szívvel jelentik, hogy a szeretett jó édes atya, nagyatyja, sógor és após *Nagy Illyés* nyug. ref. lelkész-tanító életének 67-ik évében, néhány napi szenvedés után folyó hó 24-ik napján éjjel 11 órakor esendesen elhunyt. A kedves halottunk földi részeit folyó hó 26-án délután 5 órakor a ref. templomban tartandó ima után fogjuk az anyaföldnek átadni. Túrkeve, 1915 július 25-én. Béke lengjen porai felett!

— **Hír a fiúkról.** A debreceni honvédtanulósokról a következő híreket tudtuk összeszedni. (Július 30.) Az északi harctéren épen és hősiességgel küzdenek a 32-ik honvéd gyalogezredben Joó Ferenc, Köblös István, Jakab Sándor (tábori postájuk 202.), továbbá ugyanott a 30-ik honvéd gyalogezredben Fehér Imre és Kakasy Lajos (tábori postájuk 126.). Északon vannak még, de róluk hírt nem vettünk Szoboszlai Sándor, Tisza Sándor és Dezső Balázs. A többiek a déli harctérré mentek. Ezek közül hazajöttek Debrecenbe Nagy A. Zoltán (sebesült), Leel Össy Árpád (sebesült), Kádár Miklós (sebesült), Török József (beteg), Rácz Géza (beteg); tábori kórházakban vannak és pedig Rann-ban (ander Save Steiermark K. u. K. Karansebeser Reserve Spital) Kalmár Dániel (sebesült) és Szabó Gerő (sebesült), Cilli-ben (Reserve Spital. Neue Schuk) Kovács Mihály (súlyosan sebesült), Nyáry János (idegbaj), Huszár Endre (beteg). Ismeretlen kórházban Imre János (súlyosan sebesült), Leel-Össy István (súlyosan sebesült) és Vecsery János (sebesült). Olasz fogságban van: Varga Ferenc (Alessandria). Eltűnt: Kolumbán Kálmán. Harctérré menetel előtti betegség folytán időleges szabadságon vannak: Kiss Sándor, Thury Levente és Szabó András. A többiek (12-en) tovább verekednek értünk a diadalomig, amit Isten mielőbb adjon meg s vezérelje vissza épen, győzelemmel a mi büszkeségeinket, a mi édei fiainkat.

— **Nincs az angolnak nyugodt élete.** Will Irvns amerikai laptudósító a háború következtében Britanniában bekövetkezett kedélyállapotról írván, többek közt ezeket mondja: „A közönségben nagyon megcsappant az életkedv, a mozgékonyosság, élénkség, az emberek fáradtak, igen gyakran eltompultak. Ugyanezen jelenségeket észleltem a francia közönségnél. Szinte napról-napra látszott a napi élet hanyatlása, megrekedése, az élet ritmusának időről-időre való megakadása, és csak bizonyos idő múlva lehetett megállapítani, hogy mindez

az élénk és vig kedélyű fiatal emberek hiányára vezethető vissza. Habár az angolok sokkal kevésbé, mint bármely más nép, mutatják külsőjükben, hogy minő érzelmek lakoznak bennük, most még sokkal több komorság, szomorúság, bánat olvasható le arcukról.“ Elmondhatjuk reá, hogy ők keresték maguknak. A vallásosságáról világszerte kürtölt nép kalmár-lelke nem csak másokra, de önmagára is sok gyászt hozott.

— **XV. Benedek pápa a háborúról.** Az Egyházi Közlöny című, a római vallású egyház szolgálatában álló hetilap idei 31—32. kettős számából vesszük át a következőket: „A Reichspost tudósítója jelenti a lap július 20-iki számában Chiassóból:

Cadenas Juan József, a madridi A. B. C. című lap szerkesztője beszámol XV. Benedek pápánál való magánkihallgatásáról. A pápa a hírlapíróval folyékonyan beszélt spanyolul, noha megjegyezte, hogy harminc év óta, amióta Madrid-ot elhogyta, nem gyakorolhatja magát a spanyol nyelvben és ezért sokszor nem találja meg a kellő kifejezést.

Amikor a hírlapíró a pápaság békemissziójáról beszélt, XV. Benedek pápa a következőt mondotta:

Mindent megkíséreltem, ami lehetséges volt. Reméltem, hogy a háborúnak rövidesen vége lesz, de ez az új konfliktus bonyolultabbá tette a helyzetet, mert nagyobbarányúvá tette a tragédiát... Attól félek, hogy Olaszország beavatkozása bizonytalan időre meghosszabbította a háborút... A béke, amely úgy látszott, hogy közeledik, távolodni látszik...

A pápa ezután a spanyol közvélemény hangulatáról érdeklődött és azt kérdezte, vajjon Spanyolország mindvégig semleges marad-e?

A háború rettenetes — suttozta a pápa — ezerszerte jobb a semlegesség. Sokszor gondolok arra a nehéz helyzetre, amelyben most Alfonz király van. Ez a helyzet sokban hasonlít az enyémhez.

Cadenas ezután lefestette azt a bámulatosan nagy lelkesedést, amellyel Spanyolország a szentatyát fogadná, ha elhagyná Rómát. — Majd azt mondotta, hogy az Escorial túlságosan szomorú és egyhangú, csak Sevilla volna méltó székhelye Krisztus földi helytartójának.

A pápa keresztbefonta karját és lassan fölemelte fejét...

— Nem, nem, — mondotta halkán XV. Benedek. — Most inkább, mint valaha, szükséges, hogy a pápa Rómában tartózkodjék, hogy legalább némiképp mérsékelje fékevesztett tülekedését a nemzeteknek, amelyek zabolátlan lovak módjára rohannak előre.“

Hát bizony a legjobb akarat mellett is tehetetlenül kell néznie a világi hatalomtól immár teljesen el-esett pápának a birodalmak véres harcait és fájdalommal lehet visszagondolnia a régi századokra, amikor nem annyira a béke, de sokszor a háború politikáját is ők irányították.

— **A máramarosszigeti jogakadémián a beíratások** az 1915—16-ik tanévre szeptember elsején kezdődnek. A rendes határidő szeptember 12. Ezentúl csak külön formális kérvénnyel lehet a felvételt kérni, amelyben az illető késelemének, okmányokkal igazolt, méltányolható okát előadja. Október 14-ike után az igazgató se vehet fel senkit. Sőt a minisztériumhoz beadott ily irányú kérvények is valószínűleg elutasítatnak. Az alapvizsgák szept. 10-ike körül lesznek. Szeptember második felében már csak a miniszter adhat terminust, de csak nagyon kivételesen indokolt esetben. A kérvényeket a vizsga íránt szeptember 5-ig kell beadni. Az indexek ekkorára feltétlenül rendbehozandók. A tandíjat s járulékait egy összegben kell befizetni. Csak nagyon kivételes esetben — megfelelő kérvényezésre — adhat a tanári kar részletfizetési kedvezményt a tandíj felére nézve, a többi díjakra nem. Tandíj és egyéb járulékok újonnan beíratkozók részére 63, régebbi szigeti jogászoknak 61 korona. Az alapvizsgák díja 33 K, az államvizsgáké 80 K. Pót-vizsgákért a rendes díj fele fizetendő. Engedélyes vizsgákért 2-szeres, esetleg 3-szoros díj szedhető. Végbizonyítvány díja a bélyeggel együtt 7 K. A kollokviumi kötelezettség csupán azokra nézve lett teljesen megszüntetve, akik az előadásokat rendszeresen látogatják! Az előadásokat a tanárok előre láthatólag szeptember 16-ikán megkezdik. Ekkorára a leckeönyvek tanári láttamoztatásáról is gondoskodniok kell a hallgatóknak. A tanári kar terve szerint a jövő évben a Mensa academica ismét meg fog nyitni, hol az érdemes ifjak olesón étkezhetnek. A jelesebb, szorgalmasabb ifjak részére akadémiánkon több ösztöndíj is van. Tudományos pályaversenydíjak is lesznek kiírva. A református vallásúak a nagy ünnepeken legátusoknak küldhetők. Az órák beosztása lehetővé teszi, hogy a jogászok különböző irodában (ügyvédeknel, hatóságoknál) díjnokokként működhessenek. — Jelesebb ifjak a két főgimnázium révén correpetitori alkalmazásokat is kaphatnak. Valószínűleg megnyílik jövőre — az államszámviteltani tanfolyam is. A tanári kar több jelentkező esetén szívesen rendez be tudományos seminariumokat, idegen nyelvi, gyorsírási tanfolyamokat. Az ifjúsági egyesület újjászervezéséhez megvan a megfelelő anyagi lehetőség. Csak az ifjak buzgalma szükséges. Kevés ifjú is végezhet komoly önképző munkát. E célra a nagykönyvtár rendelkezésükre áll. *Dr. Gergely György*, ez évi igazgató.

— **Csere.** Református lelkész cserélni óhajt polgári fiú-, leányiskolával bíró népes alföldi nagy községből (reformátusok száma 1700, lelkészi jövedelem 3600 K, modern új lakás) falura. Cserélni kívánók leveleit közvetíti e lap kiadóhivatala.

— **Előfizetőink és hirdetőink figyelmét felhívjuk, hogy minden, a kiadóhivatalt érintő levelezések, reklamációk, hirdetés-feladás stb. kifejezetten Nagy László kiadóhivatali intéző Debrecen, városi nyomda címre küldendő.**

Szerkesztői üzenetek.

A vett reklamációkat elintéztük.

S. J. N-d. A mi lelkünket is nyomta a kérdés. Már hozzád akartunk fordulni. Megelőztél. Hálás köszönet érte.

Vállaji. Végtelenül sajnáljuk, hogy válaszai a mostani nehéz közlekedési viszonyok közepette akkor érkeztek, amikor a lapban már kijelentettük, hogy a vitát lezárjuk. Am, ha összebb méltóztatik vonni a kissé terjedelmes választ, indokoltnak találnók, hogy a különben tartalmaz nyilatkozatot közöljük a sorompó lebocsátása után is.

Dr. M. F. B-s. Köszönjük. Vehetnénk tőled egyebet is. Szívélyes üdvözlét.

A hadi beszédek átolvasására nem jutott időnk. Pedig a készlet még mindig szaporodik. Szíves türelmet kérünk.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: dr. Veress István, dr. Varga Zsigmond.

Helyettesi állások.

A gyomai ref. egyház presbiteriuma két, üresedésben lévő leány-iskolához egy évi időtartamra (1915—1916. iskolai évre) helyetteseket keres a törvény által előírt fizetés mellett.

Minkét állás helyettesi javadalma 800—800 kor. alap és 100—100 kor. lakáspénz havi előleges részletekben az egyház pénztárából fizetve.

Köteletség: mindkét állásnál négy leányosztály tanítása. Az ajánlkozók (lehetnek férfiak és nők) okl. és születési bizonyítványukat ref. lelkészi hivatalhoz 1915 aug. 15-ig adják be.

Gyoma, (Békés m.) 1915 júl. 28.

Domby Béla,
isk.-széki elnök.

Pályázat.

A biharvajdai ref. egyház presbiteriuma pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett kántortanítói állásra. Javadalom: lakás kerttel, 5 hold 484□-öl szántó és réti föld, adóját az egyház fizeti, 4 legelő. Pénz az egyháztól 668 korona 22 fillér. Községtől 40 korona. Stóla ének-szós temetésnél 1, predikációs temetésnél 2 korona. Államsegély 1200 koronáig 440 korona.

Köteletsége: hat osztályú vegyes iskola és téli hónapokban az ismétlősök tanítása. Kántori teendők végzése. Kanonikus órákon és lelkész akadályoztatása esetén az istentisztelet végzése. Személyes megjelenés saját költségen előnyt nyújt.

Pályázati határidő augusztus 15. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázati kérvények a lelkészi hivatalba küldendőek.

Biharvajda, 1915 július 27.

Ref. presbiterium.

Pályázati határidő meghosszabbítása.

A konyári református tanítói állásra június hóban meghirdetett pályázat határideje augusztus 13-ig meghosszabbított.

Presbiterium.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3727—1915.

Pályázat

az alsó-szabolcs-hajduvidéki református egyház-megye kötelékébe tartozó, más egyházközségbe távozás által megüresedett, püspöki kinevezés alá eső **polgári** missziói lelkészi állásra.

Javadalom:

1. **Kézpénz:** a) az országos egyházi közalaphól egyezer korona, 1000—korona,
b) az egyházközség pénztárából kettőszáz korona, 200—korona,
c) kongrua négyszázkilencvenhat korona, 496—korona.

2. **Föld:** a) Temetőkert (1 kat. hold és 400 négyszög öl) haszna tizenöt korona, 15—kor.
b) Szántóföld 2 kat. hold, legelő illetőség 2 kat. hold haszna huszonöt korona, 25—kor.

3. **Palástdíj:** az egyházkerületi meghatározás szerint átlag harminc korona, 30—korona.

4. Lakás.

Megváltás alá kerülő beruházás nincsen.

Az állás 1915. évi október hó elsején elfoglalandó.

Pályázati kérvények az egyházi II. t.-c. 16. §-ában előírt rendelkezésnek megfelelően felszerelve **1915. évi augusztus hó 22. napjának délután öt órájáig** Szabó Lajos espereshez Hajduhadházra (u. p. helyben) küldendők be.

Kelt Debrecenben, 1915 július 28-án.

Kiss Ferenc,
püspök-helyettes.

Pályázat

tornatanári állásra.

A debreceni ref. főgimnázium tornatanári állása a rendes tornatanár betegsége miatt az 1915—16. tanévre helyettes tanárral fog betölteni. Évi fizetés 2000 korona, legfőlebb heti 24 órai tanítási kötelezettséggel. A pályázati kérvényt a főgimnázium igazgatótanácsához kell címezni és fel kell szerelni a következő okmányokkal:

keresztlevél, a végzett tanulmányokra vonatkozó bizonyítványok, a tornatanításra képesítő oklevél, az előbbi alkalmazásról szóló bizonyítványok, a katonai kötelezettség irányában fennálló viszony igazolása, közhatósági orvosi bizonyítvány a pályázónak a tanári pályára alkalmas voltáról. A kérvényt augusztus hó 15-ig a debreceni ref. főgimnázium igazgatóságához kell beküldeni. Az állást folyó évi szeptember 1-én el kell foglalni.
Debrecen, 1915 július 28.

Karai Sándor,
igazgató.

Pályázat férfinégyes karra.

Debreceni ref. főiskola *Kövesdy János* kegyes alapító végrendelete értelmében ebben az évben *új férfinégyes karra* hirdet pályázatot a következő feltételek alatt:

Bárhol részben, vagy egészben előadott, vagy bár-hogy többszörösített művek ki vannak zárva.

1. A darab szövege a ref. egyház tanainak megfelelően. templomi istenítiszteleteken előadható legyen.

2. A pályamű vezérkönyv alakban férfinégyeskarra írandó, egy eredeti példányban és két másolatban adandó be. A szövegek külön kiírása szükségtelen. Lehet a darab versszakos, vagy átkomponált; ha versszakos, szövegül két versszaknál többet ne használjon fel, de előadási ideje három percnél kevesebb ne legyen. Az időmérték metronom szerint jelzendő. Átkomponált mű 5—6 percig is tarthat. Legyen dallamos, szabályos összhangzatú; ne legyen nehéz, a tenornál *a-n* felül, a bassusnál *f-nél* alább ne terjedjen. *Összhangosítást, orgonkíséretet szerző maga köteles összeállítani; kívánatos, hogy a mű orgonakíséret nélkül is előadható legyen. Magánénekreszek kerülendők.*

3. A pályamű *idegen kézzel írva*, a szerző nevét rejtő jelíggel levéllel ellátva az 1915. évi november hó 30.-ig (postabélyeg kelte) alólírott lakására küldendő; a jelíggel levélben a szerző lakása és állása jelzendő; a jelige a pályaműre is ráírandó.

4. *A szerzőnek a pályaműbírási csak egy tagjával megösmertetése a pályázók közötti kizárást vonja maga után.*

5. A pályadíj csak absolut becsű és a ref. egyház tanainak megfelelő szövegre írott darabnak adatik ki; a díjazott mű *minden tekintetben* a kollégiumi énekkar tulajdona marad.

6. Pályadíjak; a) 150 K (egyszázötven); b) 100 K (egyszáz); c) 50 K (ötven), melyet a főiskolai pénztár a jutalmazottaknak el fog küldeni.

Azon műveket, amelyek díjat nem nyertek, 1916. évi január 1.-től kezdve a feladóvevény beküldése után, alólírott azonnal visszaküldi, még azon esetben is, ha a pályázat eredménye a jelzett időre a hírlapokban meg nem jelennek.

Utánnym ást nem díjazunk.

Debrecen 1915. július 28.

Mácsai Sándor,
a főisk. énekkar vezető tanára,
Péterfia 42.

Pályázat.

A siteri ref. orgonista kántor-tanítói állásra pályázat hirdettetik. Díjlevél szerinti *javadalom*:

1. Minden házaspár fizet félveka rozsot és 16¹/₂ itce mustot, az özvegyek mindegyikből félannyit.
2. Föld, mely áll 12 kat. hold szántó, 3 kat. hold rét és 1332 □-öl lábas erdőből.
3. A szántóföld díjlevélileg megjelölt részének szántása, vetése és letakarítása.
4. Tandíj osztályok szerint.
5. Minden tanítványtól 10 itce must.
6. A széna díjlevélileg megjelölt részének kaszálása, gyűjtése és hordása.
7. 5 öl tűzifa.
8. A kenderes kertben 357 □-öl szántóföld munkálva.
9. Öröltetés.
10. gr. Vay Ábrahám-alap kamata 25 kor.
11. Stóla.
12. Lakás természetben körül-belül egy kis hold terjedelmű kerttel, számos termő gyümölcsfával.

Az 1., 3., 6., 7. és 9. pontokban megjelölt természetbeni járandóságok a kenderes kerti föld munkálásával a konvent által megállapított párok számának megfelelően, a konventi értékelés szerint készpénzben fizettetik: 799 kor. 76 fillérben.

A 4. és 5. pontban megjelölt tandíj az elődnek (200 kor.) az államtól adatott. Okleveles pályázó szintén kapni fogja. Az összes földek minden adóját az egyház fizeti.

Kötelesség: A reá bizott 3 osztályu mindennapi és fiú ismétlő iskolások tanítása, templomi és temetési szolgálat, az összes jegyzői teendők végzése, lelkész helyettesítése és énekkar vezetése.

Pályázhatnak az alanti hivatalhoz benyújtott kérvényeikkel aug. 22-ig okleveles ref. férfi tanítók, kiknek megjelenése kántori próbára aug. 22-én kikötetik. Érkezéseket, ha előre jelzik, kosci várja őket a bihari álomáson.

Pályázhatnak továbbá oklevél nélküli ref. tanító-jelöltek, sőt tanítónők v. jelöltek is ideiglenesekül.

Az állás szeptember 1-én elfoglalandó.

Siter, (Bihar m.) 1915 július 21.

Ref. lelkészi hivatal.

Pályázat.

A konyári református elemi iskolában egy helyettes tanítói állásra pályázatot hirdetünk. Javadalom évi 800 kor. fizetés és 250 kor. lakbér. Pályázati kérvények a református lelkészi hivatalnak küldendők. Pályázati határidő 1915 augusztus 13. (Konyár. Bihar m.)

Presbiterium.

Pályázat.

A büdszentmihályi ref. egyház presbiteriuma pályázatot hirdet a nyugdíjazás folytán megüresedett III. és VI. számú tanítói állásokra. Mindkét állás javadalma 1240—1240 kor. készpénz egészben az egyház pénztárából havi előleges részletekben s 300—300 kor. lakbér évnegyedenként előre fizetve. Törvényes államsegély a megfelelő fokozatokban.

Kötelesség: mindkét állásnál egy, esetleg két osztály vezetése s lelkész és kántor akadályoztatása esetén azok helyettesítése. Pályázati kérvények ref. lelkészi hivatalhoz aug. 11-ig adandók be. Személyes megjelenés kívánatos. Állás szept. 1-én elfoglalandó.

Büdszentmihály, 1915 július 18.

Bálint István,
ref. lelkész.

Pályázat helyettes tanári állásra.

A hajduböszörményi ref. Bocskay főgimnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet egy latin-görög helyettes tanári állásra. A tanszék rendes s csak az 1915—16. iskolai évre töltetik be helyettesrel.

Pályázhatnak ref. vallású, okleveles vagy alap- és szakvizsgás tanárjelöltek, kik a kellően felszerelt pályázati kérvényüket az igazgatótanácshoz címezve augusztus hó 12-ig a főgimnázium igazgatótanácsához adják be.

Évi javadalma 1600 korona fizetés és 400 kor. lakáspénz.

Kelt Hajduböszörményben, 1915 július hó 24.

Somossy Béla,
a ref. egyház főgondnoka,
az igazgatótanács elnöke.

Pályázat.

A tiszaföldvári ref. egyház hadbavonult tanítója helyére pályázatot hirdet az 1915—1916. isk. évre egy helyettes nőtanítói állásra, kinek kötelessége a belterületi iskolában az I—II. egyes osztályoknak a tiszántúli egyh.-ker. tanterve szerinti vezetése. Fizetés havi 80 korona és 20 korona lakáspénz az egyház pénztárából kéthavonként utólagosan fizetve. Az állás 1915 szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázatok augusztus 7-ig bezárólag a ref. lelkészi hivatalhoz címezve adhatók be. Később érkezett pályázatok figyelembe nem vétetnek.

Tiszaföldvár, 1915 július hó 20-án.

Ref. iskolaszék.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csörendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precizen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

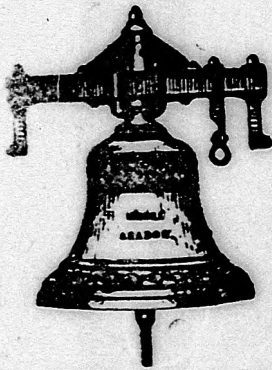
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődeje, szivattyugyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% suly és ármegetakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás. Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vas-árványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett uj harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

Löfkovits Arthur

óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u.

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Epen most jelent meg, a hazai protestáns egyházak nagy imádságírójának

Szolnoky Gerzson-nak

Háborus idők imádságos könyve

hadbavonultak és azok családjai számára című munkája.

Tartalmaz 55, a gyorsan változó viszonyok között is minden alkalomra és úgy a katonák mint az itthonmaradottak számára megfelelő imádságot, ezenkívül zsol-tárokat és dicséreteket.

A 160 oldalra terjedő $12\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ cm. nagyságú, zsebbe tehető imádságos könyvnek bolti ára díszes kemény kötésben 1 kor., 10 darab vételnél 90 fillér, 100 darab vételnél 75 fillér.

Kapható:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában DEBRECEN